

เอกสารประกอบการบรรยาย · รายวิชา PPA3112 ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ · ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3

การวิจัยแบบผสมวิธี

Mixed Methods Research: Paradigms, Designs, and Applications in Public Administration

รากฐานทางปรัชญา

การออกแบบการวิจัย

การบูรณาการข้อมูล

ตัวอย่างร่วมสมัย

เรียบเรียงและประมวลจากบทความวิชาการภาษาไทย 6 เรื่อง ร่วมกับเอกสารและฐานข้อมูลระหว่างประเทศที่สืบค้นเพิ่มเติม โดยจัดลำดับเนื้อหาจากรากฐานทางปรัชญา สู่ออกแบบ การปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้ในบริบทรัฐประศาสนศาสตร์

วัตถุประสงค์การเรียนรู้และลำดับการนำเสนอ

Learning Objectives and Sequence of Presentation

เมื่อศึกษาเนื้อหาแล้ว ผู้ศึกษาจะสามารถ

Expected Learning Outcomes

- อธิบายรากฐานทางปรัชญาและกระบวนการทัศน์ที่รองรับการวิจัยแบบผสมวิธีได้
- จำแนกแบบแผนการวิจัยแบบผสมวิธีและยุทธศาสตร์การวิจัยแต่ละรูปแบบได้
- อธิบายเกณฑ์การตัดสินใจเลือกแบบแผนให้สอดคล้องกับคำถามการวิจัยได้
- ออกแบบกระบวนการบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้อย่างมีหลักการ
- ประเมินคุณภาพและข้อพึงระวังของงานวิจัยแบบผสมวิธีได้อย่างมีวิจารณญาณ
- อธิบายแนวทางการออกแบบงานวิจัยแบบผสมวิธีกับโจทย์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปได้

ลำดับการนำเสนอ 5 ส่วน

Structure of the Presentation

- **ส่วนที่ 1** รากฐานทางปรัชญา กระบวนทัศน์ และจุดมุ่งหมายของการผสมวิธี
- **ส่วนที่ 2** การออกแบบการวิจัย ตั้งแต่เกณฑ์การตัดสินใจจนถึงแบบแผนขั้นพื้นฐานและขั้นสูง
- **ส่วนที่ 3** กระบวนการดำเนินการวิจัย การบูรณาการข้อมูล และเกณฑ์คุณภาพ
- **ส่วนที่ 4** ตัวอย่างร่วมสมัยจากต่างประเทศและในประเทศไทยที่เชื่อมโยงกับรัฐประศาสนศาสตร์
- **ส่วนที่ 5** ข้อสรุป รายการตรวจสอบสำหรับผู้วิจัย และเอกสารอ้างอิง

อนึ่ง ข้อมูลเชิงสถิติและตัวอย่างร่วมสมัยในส่วนที่ 4 ได้รับการสืบค้นและตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เผยแพร่อย่างเป็นทางการ โดยระบุแหล่งที่มาไว้ท้ายสไลด์ทุกแผ่น ทั้งนี้ เนื้อหาได้รับการปรับระดับให้เหมาะสมกับผู้ศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 โดยมุ่งให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป เนื่องจากโครงการวิจัยของรายวิชากำหนดให้เลือกดำเนินการเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง

เหตุใดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์จึงต้องการการผสมวิธี

Why Public Administration Research Needs Mixed Methods

ความสลับซับซ้อนของปัญหาสังคมทำให้การวิจัยที่ใช้รูปแบบเดิมเพียงรูปแบบเดียวอาจไม่สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ตรงประเด็นและครบถ้วน การใช้ระเบียบวิธีวิจัยเพียงแบบเดียว ไม่
ว่าจะเป็นการศึกษาเชิงปริมาณหรือการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงอาจไม่สามารถตอบโจทย์การวิจัยได้อย่างครอบคลุม

ข้อจำกัดของวิธีเชิงปริมาณ
Limits of Quantitative Methods

แบบแผนการวิจัยถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า มุ่งควบคุมความ
ลำเอียง ทดสอบสมมติฐานที่คาดหวัง และใช้สถิติ
วิเคราะห์ข้อมูล จึงให้คำตอบว่า "เกิดอะไรขึ้นและมาก
น้อยเพียงใด" แต่อธิบายได้จำกัดว่า "เพราะเหตุใด"

ข้อจำกัดของวิธีเชิงคุณภาพ
Limits of Qualitative Methods

มุ่งทำความเข้าใจพฤติกรรมแบบองค์รวมภายใต้บริบท
โดยศึกษาเชิงลึกกับกลุ่มคนจำนวนน้อย จึงให้ความเข้าใจ
ที่ลุ่มลึก แต่มีข้อจำกัดในการสรุปอ้างอิงไปยังประชากรใน
วงกว้าง

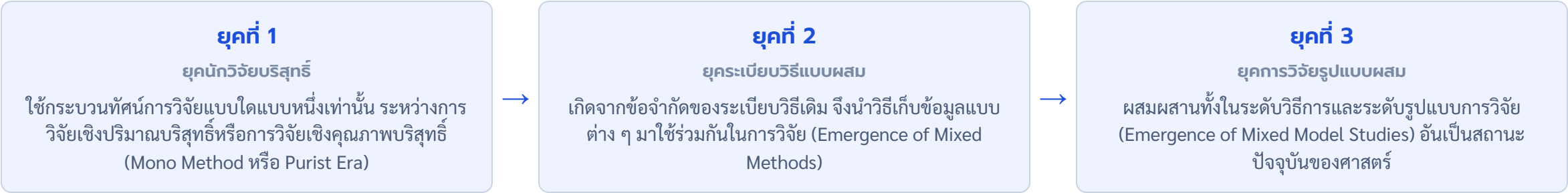
ทางออกเชิงระเบียบวิธี
The Methodological Response

การผสมวิธีเป็นการแก้จุดอ่อนของแต่ละวิธีด้วยการเสริม
จุดแข็งซึ่งกันและกัน จึงก่อให้เกิดความเข้าใจต่อปัญหา
การวิจัยได้ดีกว่าการใช้วิธีวิทยาอย่างใดอย่างหนึ่งเพียง
อย่างเดียว

บริบทของศาสตร์: การวิจัยแบบผสมวิธีได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการศึกษาทางสังคมศาสตร์หลากหลายสาขา อาทิ สังคมวิทยา การจัดการ การศึกษา การพยาบาล และสาธารณสุข จนมี
นักวิชาการเรียกการวิจัยรูปแบบนี้ว่าเป็น **การเคลื่อนไหวของระเบียบวิธีการวิจัยรูปแบบใหม่** (The New Methodological Movement) และถือเป็นการเคลื่อนย้ายวิธีวิทยาการวิจัยครั้งที่สาม
(Third Methodological Movement)

พัฒนาการของการวิจัยแบบผสมวิธี

Historical Development of Mixed Methods Research

- 1

ค.ศ. 1959 จุดก่อรูปครั้งแรก [Campbell and Fiske](#)

เสนอให้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณหลากหลายวิธีในการศึกษาเดียวกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1973 Sieber ได้ศึกษาการผสมผสานระหว่างการใช้แบบสำรวจกับการสัมภาษณ์
- 2

ค.ศ. 2003 การเปรียบเทียบรูปแบบการวิจัยสามแบบ [Creswell](#)

มีการเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบผสม ทำให้ขอบเขตของศาสตร์ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 3

ค.ศ. 2007 การยอมรับในเชิงสถาบัน [Journal of Mixed Methods Research](#)

มีการจัดตั้งวารสารวิชาการเฉพาะทางเพื่อเผยแพร่ผลงานการวิจัยแบบผสมโดยตรง และในทศวรรษต่อมาได้มีการก่อตั้งสมาคมวิชาชีพระดับนานาชาติ (MMIRA) ขึ้น
- 4

ปัจจุบัน การขยายตัวขององค์ความรู้ [Contemporary Consolidation](#)

ตำราหลักของ Creswell และ Plano Clark ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 (ค.ศ. 2025) ครอบคลุมแบบแผนการวิจัย 7 รูปแบบ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการ การนำเสนอด้วยตารางร่วม และการอนุมานร่วมมากยิ่งขึ้น

ความหมายและคำเรียกที่หลากหลาย

Definition and the Variety of Terminology

คำจำกัดความที่ได้รับการยอมรับ

A Consensus Definition

จากการทบทวนความหมายที่กำหนดโดยนักวิชาการชั้นนำจำนวน 19 ราย สรุปได้ว่า การวิจัยแบบผสมคือการวิจัยประเภทหนึ่งที่นักวิจัยคนหนึ่งหรือทีมหนึ่งรวมเอาส่วนประกอบของการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ อาทิ มุมมองทางการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และเทคนิคการอนุมาน มาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของความเข้าใจทั้งด้านกว้างและด้านลึก ตลอดจนการยืนยันผล (Johnson, Onwuegbuzie, & Turner, 2007) กล่าวโดยสรุปคือการที่นักวิจัยดำเนินการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในเรื่องเดียวกันภายในโครงการวิจัยเดียวกัน

องค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ

Two Constituent Elements

- **วิธีวิทยา (Methodology)** อันได้แก่ ข้อตกลงทางปรัชญาที่กำหนดทิศทางของการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งต้องอาศัยการผสมผสานกระบวนทัศน์ของทั้งสองแนวทางเข้าไว้ด้วยกัน
- **วิธีการ (Method)** ซึ่งมุ่งเน้นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการผสมผสานข้อมูลทั้งสองประเภทเข้าไว้ในการศึกษาเรื่องเดียวกัน

คำเรียกที่ปรากฏในวงวิชาการ

Alternative Labels

วิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ · วิธีพหุ (Multimethod) · ระเบียบวิธีพหุ (Multimethodology) · การวิจัยพหุกลยุทธ์ (Multi-strategy) · วิธีการบูรณาการ (Integrative Methods) อย่างไรก็ตาม คำว่า **Mixed Methods Research** เป็นคำที่แพร่หลายมากกว่าคำอื่น

สำหรับคำภาษาไทย มีผู้ใช้ทั้งการวิจัยแบบผสม การวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ และการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งล้วนหมายถึงแนวทางเดียวกัน

ส่วนที่ 1

รากฐานทางปรัชญาและกระบวนทัศน์

Philosophical Foundations and Research Paradigms

การเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยมิได้เป็นเพียงการเลือกเครื่องมือ หากแต่วางอยู่บนความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของความจริงและวิธีการเข้าถึงความรู้ การทำความเข้าใจกระบวนทัศน์ที่รองรับการวิจัยแบบผสมวิธีจึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นก่อนพิจารณาแบบแผนการวิจัย เพราะกระบวนทัศน์เป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยและวิธีดำเนินการที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

หัวข้อในส่วนนี้: คำถามเชิงปรัชญาสามด้าน · กระบวนทัศน์หลักสี่แบบ · ปฏิสัมพันธ์กับเจตมิตของการวิจัย · จุดยืนของนักวิจัยสามกลุ่ม · จุดมุ่งหมายของการผสมวิธี

คำถามเชิงปรัชญาสามด้านที่ผู้วิจัยต้องตอบ

Three Philosophical Questions Underpinning Any Design

ภววิทยา

Ontology

การมองธรรมชาติของความจริง กล่าวคือ ความจริงดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระจากจิตใจของมนุษย์ หรือถูกประกอบสร้างขึ้นภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ญาณวิทยา

Epistemology

การมองธรรมชาติของความรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้แสวงหาความรู้กับสิ่งที่ถูกรู้ว่าควรมีระยะห่างเพียงใดระหว่างความเป็นวัตถุวิสัยกับภววิสัย

วิธีวิทยา

Methodology

ขั้นตอน วิธี แบบแผน และกระบวนการของการหาความรู้ที่เชื่อถือได้ ซึ่งเชื่อมโยงต่อไปยังรูปแบบการศึกษาและวิธีการเก็บข้อมูลที่เลือกใช้

เหตุผลที่ผู้วิจัยต้องตอบคำถามเหล่านี้ก่อน: การวิจัยเชิงปริมาณมีพื้นฐานจากกระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยมหรือหลังปฏิฐานนิยม ขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพส่วนใหญ่อยู่ภายใต้กระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยมหรือปรากฏการณ์นิยม ทั้งสองจึงมีความแตกต่างกันในลักษณะที่ตรงกันข้าม การนำมาใช้ร่วมกันโดยมิได้ชี้แจงจุดยืนทางปรัชญาย่อมก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวิจัย และนำไปสู่ความสับสนในการวิจัยแบบผสมตามไปด้วย

กระบวนทัศน์หลักสี่แบบในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

Four Major Paradigms in Social Science Research

1. ปฏิกฐานนิยม Positivism ได้แบบอย่างจากวิธีการแสวงหาความจริงทางวิทยาศาสตร์กายภาพ เน้นการแสวงหาความจริงเชิงสาเหตุโดยวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ และใช้รูปแบบทางคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือ ความรู้จึงมีลักษณะเป็น วัตถุวิสัย	2. การกำหนดสร้าง Constructivism ไม่เชื่อว่าความรู้และความจริงมีอยู่และรอคอยผู้ค้นพบ หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ผู้สร้างความรู้สังกัดอยู่ ความรู้จึงมีลักษณะเป็น อัตวิสัย
3. แบบมีส่วนร่วม Advocacy or Participatory มีลักษณะเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ โดยมีแนวคิดเชิงการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมและคนในสังคม มุ่งสร้างพลังอำนาจในประเด็นที่สนใจ และสร้างความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกวิจัยเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง	4. ปฏิบัตินิยม Pragmatism เป็นกระบวนทัศน์หลักที่รองรับการวิจัยแบบผสม เน้นผลลัพธ์จากการปฏิบัติ มุ่งแก้ปัญหา มากกว่าการยึดติดวิธีวิจัย ใช้การเก็บข้อมูลหลากหลายวิธี และมุ่งให้เกิดการปฏิบัติได้จริงในโลกแห่งความเป็นจริง
ข้อถกเถียงที่ยังดำรงอยู่: นักวิชาการกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการวิจัยแบบผสมอยู่ภายใต้กระบวนทัศน์หลักเพียงประการเดียว คือปฏิบัตินิยม ขณะที่นักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการวิจัยแบบผสมสามารถดำเนินการภายใต้กระบวนทัศน์ที่หลากหลายได้ ผู้วิจัยจึงพึงระบุดูดยืนของตนไว้อย่างชัดเจนในบทที่ว่าด้วยระเบียบวิธีวิจัย	

ลักษณะของกระบวนการค้นพบปฏิบัตินิยมในเจ็ดมิติ

Seven Dimensions of Pragmatism in Mixed Methods Research

1. ภววิทยา

Ontology

ยอมรับการดำรงอยู่ของความเป็นจริงภายนอกที่เป็นอิสระจากจิตใจมนุษย์ ขณะที่ความจริงยังคงเป็นแนวคิดเชิงปทัสฐานซึ่งยังไม่มีกรอบนิยามที่ชัดเจน

2. ญาณวิทยา

Epistemology

มองความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกวิจัยว่ามีความต่อเนื่อง มากกว่าการแบ่งเป็นสองขั้วระหว่างวัตถุวิสัยกับภววิสัย

3. วิธีการ

Method

เชื่อว่าวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพล้วนมีประโยชน์ การตัดสินใจเลือกขึ้นอยู่กับคำถามการวิจัยและช่วงของวัฏจักรการวิจัย

4. คุณค่า

Axiology

เชื่อว่าค่านิยมมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินการวิจัยและการสรุปผล ตั้งแต่การเลือกหัวข้อ หน่วยการวิเคราะห์ จนถึงตัวแปรที่ศึกษา

5. ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล

Causality

เชื่อว่าความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของปรากฏการณ์ทางสังคมอาจเกิดขึ้นได้ แต่เป็นสิ่งที่ไม่คงที่และพิสูจน์ทดสอบได้ยาก

6. ตรรกะ

Logic

เชื่อว่าการวิจัยย่อมตกอยู่ภายใต้วัฏจักรของการนิรนัย และการอุปนัยในช่วงใดช่วงหนึ่ง เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้

7. सामान्यकरण

Generalization

ให้ความสำคัญกับความเที่ยงตรงภายนอก ควบคู่กับคำอธิบายสำหรับสถานการณ์เฉพาะ ซึ่งทำให้สามารถถ่ายทอดผลการศึกษาลงไปยังบริบทอื่นได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

จุดยืนของนักวิจัยสามกลุ่มต่อการผสมวิธี

Three Scholarly Positions on Combining Methods

1. กลุ่มนักวิจัยบริสุทธิ์

Purist

เห็นว่าไม่สมเหตุผลผลที่จะนำวิธีวิจัยที่แสวงหาความจริงที่อยู่บนฐานคิดหรือปรัชญาในการมองความจริงต่างกันมาใช้หาความจริงร่วมกัน ผู้ที่ยึดปรัชญาปฏิฐานนิยมจึงควรใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และผู้ที่ยึดปรากฏการณ์นิยมควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

2. กลุ่มยึดสถานการณ์

Situationist

เห็นว่าบางสถานการณ์อาจใช้วิธีวิจัยทั้งสองแบบหาคำตอบในลักษณะเสริมเติมเต็มซึ่งกันและกันได้ แต่ไม่ควรหลอมรวมปรัชญาปฏิฐานนิยมและปรากฏการณ์นิยมเข้าด้วยกัน เพราะทั้งสองปรัชญาจำเป็นต้องการค้นหาความจริงที่ต่างกัน

3. กลุ่มปฏิบัตินิยม

Pragmatist

เห็นว่าอาจผสมผสานทั้งปรัชญาและวิธีการที่เหมาะสมเพื่อใช้ข้อดีของแต่ละปรัชญาและวิธีการให้เกิดประโยชน์สูงสุดในงานวิจัยนั้น โดยเน้นการยึดปัญหาเป็นสำคัญและมุ่งการปฏิบัติในสภาพความเป็นจริง

ข้อสังเกตสำหรับผู้วิจัย: จุดเน้นของกลุ่มปฏิบัตินิยมเป็นที่มาของรูปแบบการวิจัยหลัก 3 รูปแบบในปัจจุบัน อันได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งนี้ การเลือกจุดยืนโดยอ้อมส่งผลต่อการเขียนบทนำและบทที่ว่าด้วยระเบียบวิธีวิจัยของรายงาน ตลอดจนการชี้แจงเหตุผลต่ออาจารย์ผู้สอนและผู้อ่านรายงาน

จุดมุ่งหมายของการวิจัยแบบผสมวิธี

Five Purposes for Mixing Methods

- 1

การตรวจสอบสามเส้า Triangulation

ใช้ข้อมูลและวิธีการที่ต่างกันตรวจสอบปรากฏการณ์เดียวกัน เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในผลของการวิจัย ตัวอย่างในทางรัฐประศาสนศาสตร์ คือการยืนยันระดับความพึงพอใจที่ได้จากแบบสอบถามด้วยข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้รับบริการ
- 2

การเสริมให้สมบูรณ์ Complementarity

ใช้วิธีหนึ่งอธิบายหรือขยายผลของอีกวิธีหนึ่ง เพื่อตรวจสอบประเด็นที่ซ้ำซ้อนหรือประเด็นที่แตกต่างของปรากฏการณ์ที่ศึกษา ทำให้ภาพรวมของข้อค้นพบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 3

การริเริ่ม Initiation

ใช้เพื่อค้นหาประเด็นที่ผิดปกติ ประเด็นที่ขัดแย้ง หรือทศนะใหม่ ซึ่งมักเป็นจุดเริ่มต้นของข้อเสนอเชิงทฤษฎีที่แปลกใหม่ในสาขาวิชา
- 4

การพัฒนา Development

ใช้ผลที่ได้จากวิธีหนึ่งเป็นฐานในการพัฒนาเครื่องมือหรือการออกแบบของอีกวิธีหนึ่ง อาทิ การใช้ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสร้างและตรวจสอบข้อคำถามในแบบสอบถาม
- 5

การขยายขอบเขต Expansion

ใช้เพื่อขยายขอบเขตและความลึกของการศึกษาให้ครอบคลุมหลายมิติของปรากฏการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของปัญหาสาธารณะที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่ม

ส่วนที่ 2

การออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธี

Designing Mixed Methods Research

การเลือกใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่การออกแบบการวิจัยและวิธีดำเนินการที่แตกต่างกัน อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจไม่สามารถตอบคำถามการวิจัยหรืออาจไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความสูญเสียเปล่าทางการวิจัยได้

หัวข้อในส่วนนี้: เกณฑ์การตัดสินใจเลือกวิธีการ · สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเขียนแบบแผน · แบบแผนขั้นพื้นฐานสามรูปแบบ · แบบแผนขั้นสูงสามรูปแบบ · ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบผสมและการเลือกใช้

เกณฑ์การตัดสินใจสี่ประการก่อนเลือกแบบแผน

Four Decisions in Choosing a Mixed Methods Design

1. การบูรณาการ

Integration

ระดับการเชื่อมโยงของผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพว่าจะเชื่อมโยงกันในขั้นการเก็บข้อมูล ขั้นการวิเคราะห์ หรือขั้นการตีความ

2. การให้ความสำคัญ

Priority

ระดับความสำคัญของผลการวิจัยแต่ละส่วนว่าจะให้น้ำหนักเท่าเทียมกัน หรือให้วิธีใดวิธีหนึ่งเป็นวิธีหลักและอีกวิธีหนึ่งเป็นวิธีรอง

3. ช่วงเวลา

Timing

ลำดับเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสองส่วนว่าจะดำเนินการคู่ขนานกันไป หรือดำเนินการตามลำดับก่อนหลัง

4. วิธีการผสม

Mixing

รูปแบบและจุดที่ทำการผสมผสานข้อมูลทั้งสองประเภท อันเป็นหัวใจที่แยกการวิจัยแบบผสมออกจากการทำวิจัยสองเรื่องคู่ขนานกัน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเขียนแบบแผนการวิจัย

Notation System

QUAN

 เชิงปริมาณเป็นวิธีหลัก

quan

 เชิงปริมาณเป็นวิธีรอง

QUAL

 เชิงคุณภาพเป็นวิธีหลัก

qual

 เชิงคุณภาพเป็นวิธีรอง

+

 ดำเนินการคู่ขนาน

→

 ดำเนินการตามลำดับ

ตัวอย่างการเขียน **QUAN** → **qual** หมายถึงการวิจัยเชิงปริมาณเป็นวิธีหลักแล้วตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีรอง ส่วน **QUAN** + **qual** หมายถึงการวิจัยเชิงปริมาณเป็นวิธีหลักโดยมีการวิจัยเชิงคุณภาพสอดแทรกอยู่ภายในและดำเนินการไปพร้อมกัน

วลินิกา ฉลากบาง (2560, น. 125) อ้างถึง Creswell and Plano Clark (2011); สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และคณะ (2565, น. 77)

13 / 47

ภาพรวมการจำแนกแบบแผนการวิจัยแบบผสมวิธี

Classifying Mixed Methods Designs: Basic and Advanced

การออกแบบขั้นพื้นฐาน 3 รูปแบบ

Basic (Core) Designs

- แบบลู่เข้าหากันหรือแบบผสมผสาน (Convergent Design)
- แบบเชิงอธิบายเป็นลำดับ (Explanatory Sequential Design)
- แบบเชิงสำรวจเป็นลำดับ (Exploratory Sequential Design)

ทั้งสามรูปแบบถือเป็นแกนกลางของศาสตร์ และเป็นพื้นฐานที่ผู้เริ่มต้นทำวิจัยพึงทำความเข้าใจให้ชัดเจนก่อนรูปแบบอื่น

การออกแบบขั้นสูง 3 รูปแบบ

Advanced Designs

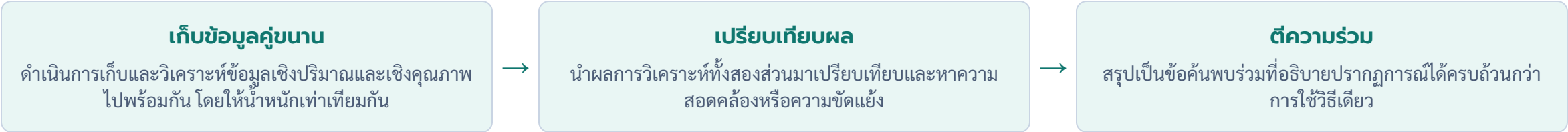
- แบบสอดแทรก (Intervention Design)
- แบบความยุติธรรมในสังคม (Social Justice Design)
- แบบประเมินหลายขั้นตอน (Multistage Evaluation Design)

แบบแผนขั้นสูงเกิดจากการนำแบบแผนขั้นพื้นฐานไปประยุกต์ร่วมกับกรอบการทำงานเฉพาะ อาทิ การทดลอง กรอบทฤษฎีเชิงวิพากษ์ หรือการประเมินโครงการ

ข้อสังเกตเชิงพัฒนาการ: จำนวนและชื่อเรียกของแบบแผนแตกต่างกันไปตามสำนักและช่วงเวลา อาทิ มีการจำแนกไว้ถึง 12 แบบแผน บางตำราเสนอไว้ 5 รูปแบบ และบางตำราเสนอเป็นยุทธศาสตร์ 6 แบบ ขณะที่ตำราหลักฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 (ค.ศ. 2025) นำเสนอแบบแผน 7 รูปแบบ โดยมีแบบแผนแกนกลาง 3 รูปแบบเป็นฐาน ผู้วิจัยจึงควรระบุให้ชัดเจนว่าอ้างอิงการจำแนกของผู้ใด

แบบแผนที่ 1: แบบลู่เข้าหากัน

Convergent Design (QUAN + QUAL)

คุณลักษณะสำคัญ

Key Features

- เดิมเรียกว่าวิธีการผสมผสานแบบสามเส้า แต่เปลี่ยนชื่อเพื่อให้สับสนกับการตรวจสอบสามเส้าในการวิจัยเชิงคุณภาพ
- เป้าหมายหลักคือการยืนยันหรือการตรวจสอบข้ามภายในโครงการวิจัยเดียว
- จุดแข็งคือใช้เวลาเก็บข้อมูลน้อยกว่าแบบตามลำดับ และนักวิจัยส่วนใหญ่มีความคุ้นเคย
- จุดอ่อนคือผู้วิจัยต้องมีความเชี่ยวชาญทั้งสองวิธีในเวลาเดียวกัน และอาจเผชิญความยากลำบากเมื่อข้อมูลสองประเภทให้ผลขัดแย้งกัน

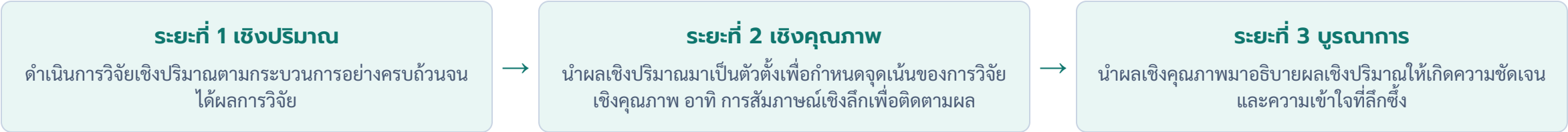
ตัวอย่างโจทย์ทางรัฐประศาสนศาสตร์

Illustrative Application

การประเมินคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเก็บแบบสอบถามความพึงพอใจจากผู้รับบริการพร้อมกับการสนทนากลุ่มผู้รับบริการและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จากนั้นจึงนำคะแนนความพึงพอใจรายด้านมาเทียบเคียงกับเหตุผลเชิงประสพการณ์ที่ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อชี้ว่าคะแนนที่ต่ำในด้านใดเกิดจากสาเหตุเชิงโครงสร้างหรือเชิงกระบวนการ

แบบแผนที่ 2: แบบเชิงอธิบายเป็นลำดับ

Explanatory Sequential Design (QUAN → qual)

คุณลักษณะสำคัญ

Key Features

- จุดเน้นคือการอธิบายผลของการวิจัยเชิงปริมาณในบางประเด็นให้ละเอียดขึ้น หรืออธิบายผลที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมาย
- การบูรณาการข้อมูลกระทำในขั้นการตีความ
- จุดแข็งคือเข้าใจได้ง่ายเพราะแบ่งเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจนตามลำดับ
- จุดอ่อนคือใช้เวลามาก เนื่องจากให้น้ำหนักกับทั้งสองขั้นตอนเท่าเทียมกัน

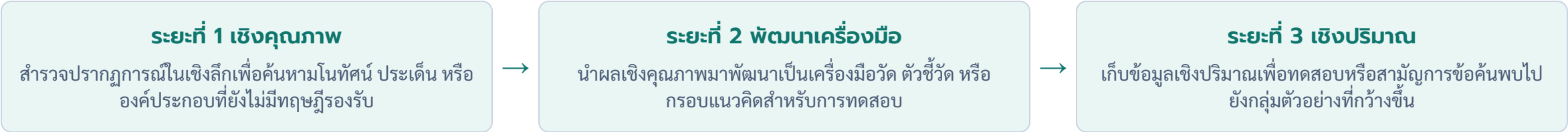
ตัวอย่างโจทยทางรัฐประศาสนศาสตร์

Illustrative Application

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานภาครัฐ โดยระยะแรกใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาร่วมกับสถิติเชิงอนุมานเบื้องต้น อาทิ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอย เมื่อพบว่าตัวแปรบางตัวไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญหรือมีทิศทางตรงข้ามกับที่คาดไว้ ระยะที่สองจึงใช้การสัมภาษณ์ผู้รับบริการและเจ้าหน้าที่เพื่ออธิบายว่าเหตุใดผลจึงปรากฏเช่นนั้น อันเป็นการเติมเต็มข้อจำกัดของการอธิบายด้วยค่าสถิติเพียงอย่างเดียว

แบบแผนที่ 3: แบบเชิงสำรวจเป็นลำดับ

Exploratory Sequential Design (QUAL → quan)

คุณลักษณะสำคัญ

Key Features

- เป้าหมายสำคัญมี 3 ประการ คือ การทดสอบส่วนใดส่วนหนึ่งของทฤษฎี การสามารถข้อค้นพบเชิงคุณภาพไปยังกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่าง และการพัฒนาเครื่องมือวิจัย
- เหมาะกับบริบทที่ยังไม่มีเครื่องมือวัดที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมาย
- จุดแข็งคือมีความชัดเจน อธิบายได้ง่าย และมีขั้นตอนที่แยกจากกันอย่างชัดเจน
- จุดอ่อนคือใช้เวลามากเมื่อให้น้ำหนักแก่การวิจัยทั้งสองประเภทเท่าเทียมกัน

ตัวอย่างโจทยทางรัฐประศาสนศาสตร์

Illustrative Application

การพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยระยะแรกใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารและปฏิบัติงานเพื่อค้นหาองค์ประกอบของสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทไทย จากนั้นจึงพัฒนาเป็นแบบวัดและนำไปเก็บข้อมูลกับบุคลากรทั้งจังหวัด เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและจัดทำเกณฑ์ปกติสำหรับการพัฒนาบุคลากรต่อไป

แบบแผนขั้นสูงสามรูปแบบ

Three Advanced Mixed Methods Designs

1. แบบสอดแทรก

Intervention Design

ผู้วิจัยสอดแทรกการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ภายในการวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นการทดลอง โดยอาจเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพก่อน ระหว่าง หรือหลังการทดลอง เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ **Experiment (QUAN + qual)** เพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วม ปรับปรุงมาตรการระหว่างดำเนินการ และอธิบายผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

2. แบบความยุติธรรมในสังคม

Social Justice Design

ใช้กรอบทฤษฎีเชิงวิพากษ์ การเป็นตัวแทน หรืออุดมการณ์เป็นแนวทางนำการวิจัย โดยมุ่งส่งเสียงให้แก่มุมมองที่หลากหลาย และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เข้าร่วมการวิจัย ในแบบแผนนี้มุมมองทางทฤษฎีมีความสำคัญมากกว่าวิธีการเก็บข้อมูล

3. แบบประเมินหลายขั้นตอน

Multistage Evaluation Design

ใช้แบบแผนขั้นพื้นฐานหลายรูปแบบต่อเนื่องกันเป็นระยะๆ ภายในโครงการประเมินขนาดใหญ่ ตั้งแต่การประเมินความต้องการจำเป็น การพัฒนาเครื่องมือ การติดตามระหว่างดำเนินงาน จนถึงการประเมินผลลัพธ์

ข้อพิจารณาในการเลือกใช้: การวิจัยแบบสอดแทรกมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบปัญหาการวิจัยให้ครบถ้วน โดยอาศัยข้อมูลหลายกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อประหยัดเวลาและทรัพยากรของนักวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยย่อยสามารถกระทำได้ทั้งก่อน ระหว่าง หรือหลังการวิจัยหลัก แต่ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความชำนาญการวิจัยทั้งสองรูปแบบเป็นอย่างดี รูปแบบที่พบบ่อยในทางปฏิบัติคือการนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพไปรองรับการวิจัยหลักที่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบผสมหกรูปแบบ

Six Mixed Methods Research Strategies

ยุทธศาสตร์การวิจัยแบบผสมมีสองกลุ่มหลัก คือ กลุ่มที่ดำเนินการตามลำดับ และกลุ่มที่ดำเนินการคู่ขนาน ภายใต้ยุทธศาสตร์หลักทั้งสองยังแบ่งย่อยออกเป็นอย่างละสามแบบ รวมทั้งสิ้นหกแบบ ซึ่งแต่ละแบบมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

กลุ่มยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์	สาระสำคัญของการดำเนินการ	จุดที่บูรณาการข้อมูล
ดำเนินการตามลำดับ (Sequential)	1. เพื่ออธิบายผล Sequential Explanatory	เริ่มด้วยการวิจัยเชิงปริมาณแล้วตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยให้น้ำหนักทั้งสองขั้นเท่าเทียมกัน มุ่งอธิบายผลเชิงปริมาณให้ละเอียดขึ้น	ขั้นการตีความ
	2. เพื่อสำรวจผล Sequential Exploratory	เริ่มด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพแล้วจึงดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งทดสอบทฤษฎีบางส่วน สามัญการข้อค้นพบ หรือพัฒนาเครื่องมือวิจัย	ขั้นการตีความ
	3. เพื่อแปลงโฉม Sequential Transformative	เก็บข้อมูลสองแบบแยกจากกัน โดยเก็บแบบใดก่อนก็ได้ และใช้ทฤษฎีหรือมุมมองเชิงอุดมการณ์เป็นแนวทางนำการวิจัย	ขั้นการตีความ
ดำเนินการคู่ขนาน (Concurrent)	4. เพื่อเปรียบเทียบผล Concurrent Triangulation	ดำเนินการวิจัยทั้งสองแบบคู่ขนานกัน แล้วนำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกันในตอนท้าย เพื่อยืนยันหรือตรวจสอบข้าม	ขั้นการตีความ และอาจเกิดขึ้นระหว่างการวิเคราะห์
	5. แบบซ้อนกันหรือฝังใน Concurrent Nested / Embedded	ดำเนินการคู่ขนานโดยมีการวิจัยแบบหนึ่งซ้อนอยู่ในอีกแบบหนึ่ง ให้น้ำหนักแก่วิธีหลักมากกว่าวิธีที่ฝังอยู่ภายใน	ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล
	6. คู่ขนานที่แปลงโฉม Concurrent Transformative	เก็บข้อมูลคู่ขนานสองระยะ โดยมีมุมมองทางทฤษฎีเป็นเครื่องมือนำทาง อาทิ ทฤษฎีวิพากษ์ การเป็นตัวแทน หรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม	ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

จุดแข็งและจุดอ่อนของยุทธศาสตร์แต่ละรูปแบบ

Strengths and Weaknesses of the Six Strategies

กลุ่มดำเนินการตามลำดับ

Sequential Strategies

- **จุดแข็ง** มีความตรงไปตรงมา เข้าใจได้ง่าย เพราะแบ่งเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน จึงเหมาะกับผู้ที่เริ่มต้นใช้การวิจัยแบบผสม และง่ายต่อการนำเสนอและการรายงานผล
- **จุดอ่อน** ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานมาก โดยเฉพาะเมื่อให้น้ำหนักแก่การวิจัยทั้งสองประเภทเท่าเทียมกัน
- **ข้อพึงระวัง** ในระยะที่สองซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมักประสบความยุ่งยากในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนการเลือกวิธีวิเคราะห์เนื้อหาให้เหมาะสม
- สำหรับยุทธศาสตร์แบบแปลงโฉมยังมีข้อจำกัดเพิ่มเติม คือมีแนวทางที่เป็นแบบอย่างให้ศึกษาค่อนข้างน้อย เนื่องจากวรรณกรรมในด้านนี้ยังมีจำกัด

กลุ่มดำเนินการคู่ขนาน

Concurrent Strategies

- **จุดแข็ง** ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลน้อยกว่ากลุ่มที่ดำเนินการตามลำดับ และเป็นการชดเชยจุดอ่อนตามธรรมชาติของแต่ละวิธีด้วยการใช้ทั้งสองวิธีในโครงการเดียวกัน
- **จุดอ่อน** ผู้วิจัยต้องมีความเชี่ยวชาญและใช้ความพยายามอย่างมากในการศึกษาปรากฏการณ์ด้วยสองวิธีที่แตกต่างกันในเวลาเดียวกัน
- **ข้อพึงระวัง** อาจเกิดความยากลำบากในการเปรียบเทียบข้อมูลสองประเภท และในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกันของข้อมูลที่เกิดขึ้น
- สำหรับแบบซ้อนกันและแบบแปลงโฉม จำเป็นต้องมีการแปลงรูปข้อมูลเพื่อให้บูรณาการกันได้ระหว่างการวิเคราะห์ ซึ่งอาจนำไปสู่ประเด็นความลำเอียงจากการจัดลำดับที่กำหนดไว้ในการออกแบบ

การเลือกแบบแผนให้สอดคล้องกับคำถามการวิจัย

Matching the Design to the Research Question

หากคำถามการวิจัยมุ่งตอบว่า...	แบบแผนที่เหมาะสม	สัญลักษณ์และเหตุผลประกอบ
ผลที่ได้จากข้อมูลสองประเภทสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่	แบบลู่เข้าหากัน	QUAN + QUAL เพราะต้องการยืนยันผลด้วยการตรวจสอบข้ามภายในโครงการเดียว
เหตุใดผลเชิงปริมาณจึงปรากฏเช่นนั้น และอธิบายด้วยประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้องได้อย่างไร	แบบเชิงอธิบายเป็นลำดับ	QUAN → qual เพราะใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพขยายความผลเชิงปริมาณที่ได้มาก่อน
องค์ประกอบของปรากฏการณ์ในบริบทนี้มีอะไรบ้าง และวัดได้อย่างไร	แบบเชิงสำรวจเป็นลำดับ	QUAL → quan เพราะยังไม่มีเครื่องมือวัดที่สอดคล้องกับบริบทที่ศึกษา
มาตรการหรือนวัตกรรมที่นำมาใช้ได้ผลเพียงใด และทำงานอย่างไรในทางปฏิบัติ	แบบสอดแทรก	Experiment (QUAN + qual) เพราะต้องติดตามกระบวนการควบคู่กับการวัดผลลัพธ์
กลุ่มเปราะบางเข้าถึงบริการสาธารณะได้เพียงใด และโครงสร้างใดเป็นอุปสรรค	แบบความยุติธรรมในสังคม	ใช้กรอบทฤษฎีเชิงวิพากษ์นำทาง เพื่อให้ข้อค้นพบนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย
โครงการหรือแผนพัฒนาบรรลุผลตามเป้าหมายในแต่ละระยะหรือไม่	แบบประเมินหลายขั้นตอน	ใช้แบบแผนพื้นฐานหลายรูปแบบต่อเนื่องกันตามระยะของโครงการ

หลักการกำกับการตัดสินใจ: การเลือกใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยให้เหมาะสมกับโครงการวิจัยและสมรรถนะของนักวิจัยเป็นสิ่งจำเป็น กล่าวคือ ต้องพิจารณาทั้งความสอดคล้องกับคำถามการวิจัย ระยะเวลาและทรัพยากรที่มี ตลอดจนความเชี่ยวชาญของผู้วิจัยในวิธีวิทยาทั้งสองแบบ

ส่วนที่ 3

กระบวนการดำเนินการวิจัยและการบูรณาการข้อมูล

Research Process and Data Integration

สิ่งที่แยกการวิจัยแบบผสมวิธีออกจากการทำวิจัยสองเรื่องคู่ขนานกัน มีใช้การมีข้อมูลสองประเภท หากแต่เป็นการบูรณาการข้อมูลอย่างเป็นเหตุเป็นผลจนนำไปสู่การอนุมานร่วมที่วิธีใดวิธีหนึ่งเพียงลำพังไม่อาจให้ได้ ส่วนนี้จึงกล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การตั้งคำถาม การสุ่มตัวอย่าง การบูรณาการ และเกณฑ์คุณภาพ

หัวข้อในส่วนนี้: ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย · การตั้งคำถามการวิจัย · การสุ่มตัวอย่าง · ระดับและเทคนิคการบูรณาการ · ตารางร่วมและการอนุมานร่วม · เกณฑ์คุณภาพและข้อพึงระวัง

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี

Procedural Steps in Conducting Mixed Methods Research

- 1 กำหนดปัญหาและคำถามการวิจัย Framing the Problem**
เริ่มจากการตั้งคำถามการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในขั้นการกำหนดความคิดรวบยอด โดยเฉพาะคำถามเชิงคุณภาพที่ขึ้นต้นว่า "ทำไม" ซึ่งสัมพันธ์กับคำถามเชิงปริมาณในเรื่องเดียวกัน
- 2 ชี้แจงกรอบทฤษฎีและเลือกยุทธศาสตร์ Paradigm and Strategy**
ระบุจุดยืนทางปรัชญาที่นำทางการวิจัย และเลือกยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับคำถาม พร้อมเขียนแผนภาพแบบแผนการวิจัยด้วยระบบสัญลักษณ์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกัน
- 3 ออกแบบการสุ่มตัวอย่างและเครื่องมือ Sampling and Instruments**
กำหนดกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณตามหลักความน่าจะเป็น และกำหนดผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญเชิงคุณภาพแบบเฉพาะเจาะจง พร้อมตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้งสองส่วนตามหลักวิชา
- 4 เก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับที่ออกแบบไว้ Data Collection**
ดำเนินการเก็บข้อมูลคู่ขนานหรือตามลำดับตามยุทธศาสตร์ที่เลือก โดยบันทึกเงื่อนไขและบริบทของการเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบเพื่อใช้ประกอบการตีความในภายหลัง
- 5 วิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนตามมาตรฐานของวิธีนั้น Within-Strand Analysis**
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติที่เหมาะสม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการลงรหัสและการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งอาจเป็นแบบดั้งเดิม แบบกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า หรือแบบสรุปความ
- 6 บูรณาการข้อมูลและสร้างการอนุมานร่วม Integration and Meta-inference**
เชื่อมโยงผลทั้งสองส่วนตามจุดที่กำหนดไว้ในแบบแผน แล้วสรุปเป็นข้อค้นพบร่วมที่อธิบายปรากฏการณ์ได้เกินกว่าผลของแต่ละส่วนเมื่อพิจารณาแยกกัน
- 7 รายงานผลอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ Reporting**
รายงานทั้งกระบวนการ เหตุผลของการผสม จุดที่บูรณาการ และข้อจำกัด โดยนำเสนอผลด้วยตาราง แผนภาพ และตารางร่วม เพื่อให้ผู้อ่านตรวจสอบความสมเหตุสมผลของข้อสรุปได้

การตั้งคำถามการวิจัยในงานแบบผสมวิธี

Formulating Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods Questions

คำถามเชิงปริมาณ

Quantitative Question

มุ่งตอบว่าเกิดอะไรขึ้น มากน้อยเพียงใด และตัวแปรใดสัมพันธ์กับตัวแปรใด อาทิ "ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนอย่างไร"

คำถามเชิงคุณภาพ

Qualitative Question

มุ่งตอบว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น และผู้เกี่ยวข้องให้ความหมายอย่างไร อาทิ "เหตุใดประชาชนบางกลุ่มจึงยังไม่ไว้วางใจบริการดิจิทัลของภาครัฐ"

คำถามแบบผสมวิธี

Mixed Methods Question

มุ่งตอบว่าผลทั้งสองส่วนเชื่อมโยงกันอย่างไร อาทิ "ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ช่วยอธิบายผลของแบบสอบถามที่ไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ได้อย่างไร" ซึ่งเป็นคำถามที่ขาดไม่ได้ในงานวิจัยแบบผสม

เงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่การใช้ระเบียบวิธีทั้งสอง: เงื่อนไขดังกล่าวอยู่ที่ขั้นตอนการกำหนดความคิดรวบยอด โดยเริ่มต้นจากการตั้งคำถามการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยมากกว่าหนึ่งวิธี หรือเกิดการเคลื่อนย้ายระเบียบวิธี และก่อให้เกิดการทำซ้ำของขั้นตอนการวิจัย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงพึงเขียนคำถามการวิจัยแบบผสมวิธีไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่ขั้นเขียนเค้าโครงการวิจัย มิใช่เพิ่มเติมภายหลังเมื่อเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยแบบผสมวิธี

Sampling Strategies in Mixed Methods Research

ส่วนเชิงปริมาณ

Quantitative Strand

- ใช้หลักการสุ่มตามความน่าจะเป็น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากร
- กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักสถิติและเทคนิคการวิเคราะห์ที่เลือกใช้
- ควบคุมความลำเอียงด้วยการใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐานและผ่านการตรวจสอบคุณภาพ

ส่วนเชิงคุณภาพ

Qualitative Strand

- ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญที่มีประสบการณ์ตรงกับปรากฏการณ์
- กำหนดขนาดโดยอาศัยหลักความอิ่มตัวของข้อมูลมากกว่าการคำนวณทางสถิติ
- เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยมักประสบความยุ่งยาก จึงควรชี้แจงเหตุผลของการเลือกไว้อย่างชัดเจน

แบบเดียวกัน

Identical

ใช้ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเดียวกันทั้งสองส่วน ทำให้เชื่อมโยงข้อมูลระดับบุคคลได้โดยตรง

แบบคู่ขนาน

Parallel

ใช้ผู้ให้ข้อมูลคนละกลุ่มแต่มาจากประชากรเดียวกัน เหมาะกับแบบแผนคู่เข้าหากัน

แบบซ้อนใน

Nested

คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ เหมาะกับแบบเชิงอธิบายเป็นลำดับ

แบบหลายระดับ

Multilevel

เก็บข้อมูลจากคนละระดับขององค์การ อาทิ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการ

การบูรณาการข้อมูล: หัวใจของการวิจัยแบบผสมวิธี

Integration: The Defining Feature of Mixed Methods Research

1. บูรณาการขั้นเก็บข้อมูล

Integration at Collection

ใช้ผลจากระยะแรกกำหนดผู้ให้ข้อมูลหรือข้อคำถามของระยะถัดไป อาทิ การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์จากกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุดและต่ำสุดในแบบสอบถาม

2. บูรณาการขั้นวิเคราะห์

Integration at Analysis

ใช้การแปลงรูปข้อมูล อาทิ การแปลงผลเชิงคุณภาพให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยตรง

3. บูรณาการขั้นตีความ

Integration at Interpretation

นำผลทั้งสองส่วนมาอภิปรายร่วมกันเพื่อชี้ว่าผลสอดคล้อง ขยายความ หรือขัดแย้งกันอย่างไร อันเป็นจุดบูรณาการที่พบมากที่สุดทางปฏิบัติ

พัฒนาการร่วมสมัย: ตำราหลักฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 (ค.ศ. 2025) ได้ขยายการอภิปรายเรื่องการบูรณาการ การนำเสนอด้วย **ตารางร่วม** (Joint Display) และการสร้าง **การอนุมานร่วม** (Meta-inference) จากผลที่บูรณาการแล้วเป็นการเฉพาะ ซึ่งสะท้อนว่าวงวิชาการปัจจุบันให้ความสำคัญกับคำถามที่ว่า "ผสมแล้วได้ความรู้อะไรเพิ่มขึ้น" มากกว่าคำถามที่ว่า "ใช้วิธี" ผู้วิจัยจึงควรแสดงหลักฐานของการบูรณาการให้ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมในรายงานการวิจัย

ตัวอย่างตารางร่วมสำหรับงานวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์

An Illustrative Joint Display for Public Administration Research

ตารางร่วมเป็นเครื่องมือนำเสนอที่วางผลเชิงปริมาณ ผลเชิงคุณภาพ และการอนุมานร่วมไว้ในตารางเดียวกัน เพื่อแสดงหลักฐานของการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างต่อไปนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการอธิบายในชั้นเรียน โดยสมมติโจทย์เรื่องการยอมรับบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล

ประเด็นที่ศึกษา	ผลเชิงปริมาณ	ผลเชิงคุณภาพ	การอนุมานร่วม
ความง่ายในการใช้งาน	มีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญ	ผู้รับบริการระบุว่าขั้นตอนยืนยันตัวตนยังซับซ้อนสำหรับผู้สูงอายุ	ผลทั้งสองส่วน สอดคล้องและขยายความ กัน จึงควรออกแบบขั้นตอนยืนยันตัวตนที่มีทางเลือกสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ
ความไว้วางใจต่อระบบ	ไม่พบอิทธิพลที่มีนัยสำคัญต่อความตั้งใจใช้บริการ	ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่าเลือกใช้บริการเพราะ "ไม่มีทางเลือกอื่น" มิใช่เพราะไว้วางใจ	ผลทั้งสองส่วน ขัดแย้งกันในเชิงผิวเผิน แต่ข้อมูลเชิงคุณภาพชี้ว่าการใช้บริการถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขเชิงบังคับ จึงควรตีความค่าสถิติด้วยความระมัดระวัง
การสนับสนุนจากหน่วยงาน	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และแปรผันสูงระหว่างหน่วยงาน	เจ้าหน้าที่ระบุว่างบประมาณและอัตรากำลังด้านดิจิทัลแตกต่างกันมากระหว่างพื้นที่	ความแปรผันเชิงปริมาณ ได้รับคำอธิบายเชิงโครงสร้าง จากข้อมูลเชิงคุณภาพ อันนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการจัดสรรทรัพยากร

ข้อสังเกต: คุณค่าของตารางร่วมมิได้อยู่ที่การนำผลสองชุดมาวางเรียงกัน หากแต่อยู่ที่คอลัมน์สุดท้าย ซึ่งผู้วิจัยต้องระบุให้ชัดเจนว่าผลทั้งสองส่วนสอดคล้อง ขยายความ หรือขัดแย้งกันอย่างไร และข้อสรุปร่วมที่ได้คืออะไร

เกณฑ์คุณภาพและการรายงานผลการวิจัยแบบผสมวิธี

Quality Criteria and Reporting Standards

เกณฑ์คุณภาพรายส่วน

Within-Strand Quality

- ส่วนเชิงปริมาณพึงมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ตลอดจนความเหมาะสมของสถิติที่ใช้
- ส่วนเชิงคุณภาพพึงมีความน่าเชื่อถือ ด้วยการตรวจสอบสามเส้า การตรวจสอบสมาชิก และการบันทึกกระบวนการอย่างโปร่งใส
- การวิเคราะห์เนื้อหาทุกแบบจะต้องมีการลงรหัสอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นแบบดั้งเดิม แบบกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า หรือแบบสรุปความ

เกณฑ์คุณภาพของการผสม

Integration Quality

- ความสมเหตุสมผลของการอนุมานร่วม กล่าวคือ ข้อสรุปที่ได้ต้องมีหลักฐานจากทั้งสองส่วนรองรับ
- ความสอดคล้องระหว่างคำถามการวิจัย ยุทธศาสตร์ที่เลือก และจุดที่บูรณาการข้อมูล
- ความโปร่งใสในการรายงานเมื่อผลทั้งสองส่วนขัดแย้งกัน โดยไม่ละเลยหรือปกปิดผลที่ไม่เป็นไปตามคาดหวัง

แนวปฏิบัติในการรายงาน: รายงานการวิจัยแบบผสมวิธีที่ดีพึงระบุน้อยห้าประการ ได้แก่ (1) เหตุผลที่ต้องใช้การผสมวิธี (2) แบบแผนหรือยุทธศาสตร์ที่เลือกพร้อมแผนภาพประกอบ (3) ลำดับและน้ำหนักของแต่ละส่วน (4) จุดและวิธีการบูรณาการข้อมูล และ (5) ข้อจำกัดของการบูรณาการ ทั้งนี้ ควรปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ในทุกส่วนของการเก็บข้อมูล

ข้อพึงระวังและความคลาดเคลื่อนที่พบบ่อย

Common Pitfalls and Cautions

ความคลาดเคลื่อนในความเข้าใจ

Misconceptions

- เข้าใจว่าการวิจัยแบบผสมคือการวิจัยแบบเดียวแต่ใช้ประเด็นคำถามที่ต่างกัน หรือเป็นเพียงการเพิ่มการสัมภาษณ์เข้าไปในงานเชิงปริมาณ
- เขียนรายงานโดยอ้างว่าเป็นการวิจัยแบบผสม ทั้งที่เนื้อหาและวิธีการภายในกลับมิใช่การวิจัยแบบผสมอย่างแท้จริง
- นำวิธีวิทยาแบบใดแบบหนึ่งไปใช้อย่างผิวเผิน โดยมิได้ฝึกฝนตนเองให้มีความเชี่ยวชาญทั้งวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ข้อจำกัดเชิงปฏิบัติ

Practical Constraints

- ใช้ระยะเวลาและทรัพยากรมากกว่าการวิจัยรูปแบบเดียว จึงต้องวางแผนตั้งแต่ต้น
- ส่วนเชิงคุณภาพมีความหลากหลายและซับซ้อน ซึ่งอาจนำไปสู่ความผิดพลาดในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง วิธีเก็บข้อมูล และวิธีวิเคราะห์เนื้อหา
- เมื่อข้อมูลสองประเภทให้ผลขัดแย้งกัน ผู้วิจัยต้องมีแนวทางจัดการที่ชัดเจน มิใช่เลือกรายงานเฉพาะผลที่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ข้อเสนอเชิงพัฒนา: ในต่างประเทศมีเสียงเรียกร้องให้จัดการเรียนการสอนการวิจัยแบบผสมในระดับที่ต่ำกว่าบัณฑิตศึกษา และมีข้อเสนอให้จัดการเรียนการสอนวิชาการวิจัยแบบผสมอย่างเพียงพอ ซึ่งในประเทศไทยก็มีข้อเสนอในทำนองเดียวกัน รวมทั้งการฝึกอบรมเพิ่มเติมแก่ชุมชนนักวิจัย ข้อเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับการบรรจุเนื้อหาการวิจัยแบบผสมวิธีไว้ในรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยระดับปริญญาตรีเช่นรายวิชานี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจหลักการตั้งแต่ต้น ก่อนนำไปประยุกต์ใช้จริงในโอกาสต่อไป

ส่วนที่ 4

ตัวอย่างร่วมสมัยในบริหารรัฐประศาสนศาสตร์

Contemporary Applications in Public Administration

ส่วนนี้นำเสนอสถานการณ์การใช้การวิจัยแบบผสมวิธีในวงวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ ตลอดจนตัวอย่างจากต่างประเทศและในประเทศไทยที่เป็นปัจจุบัน พร้อมชี้ให้เห็นว่าโจทย์แต่ละประเภทสามารถออกแบบเป็นงานวิจัยแบบผสมวิธีได้อย่างไร ทั้งนี้ ข้อมูลเชิงสถิติที่ปรากฏได้รับการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลที่เผยแพร่อย่างเป็นทางการ โดยระบุแหล่งที่มาไว้ท้ายสไลด์ทุกแผ่น

หัวข้อในส่วนนี้: สถานะการใช้ในวารสารชั้นนำ · ตัวอย่างจากต่างประเทศ · ตัวอย่างในประเทศไทย · แนวโน้มด้านปัญญาประดิษฐ์ · ตารางเชื่อมโยงโจทย์กับแบบแผน

สถานะการใช้การวิจัยแบบผสมวิธีในวารสารชั้นนำ

The State of Mixed Methods in Public Administration Journals

กรอบการวิเคราะห์สามเสา

Mele and Belardinelli (2019), JPART

การทบทวนอย่างเป็นระบบจากวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ 7 ฉบับ เสนอกรอบการวิเคราะห์และออกแบบการวิจัยแบบผสมที่ตั้งอยู่บนสามเสาหลัก ได้แก่

- **การเลือกวิธี (Selecting)** ว่าจะใช้วิธีใดร่วมกันและด้วยเหตุผลใด
- **การจัดลำดับ (Sequencing)** ว่าจะดำเนินการคู่ขนานหรือตามลำดับ
- **การเชื่อมโยง (Connecting)** ว่าจะบูรณาการผลของทั้งสองส่วนเข้าด้วยกันอย่างไร

ผลการทบทวนชี้ว่าสาขาวิชานี้เปิดรับแบบแผนที่ผสมผสานทั้งสองส่วนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเริ่มมีการรายงานผลที่ไม่เป็นไปตามคาดหมายอย่างโปร่งใส

สัดส่วนที่ยังจำกัดในทางปฏิบัติ

Charbonneau, Cohen, and Poirier (2025)

การทบทวนอย่างเป็นระบบของบทความเชิงประจักษ์ด้านการตำรวจในวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ระหว่าง ค.ศ. 2017 ถึง 2023 จำนวน 202 บทความ พบว่า

8.9%

เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี จำนวน 18
บทความ

27.2%

เป็นงานที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 55
บทความ

ทั้งนี้ ในจำนวนงานวิจัยแบบผสมวิธีดังกล่าว ส่วนใหญ่ใช้การสัมภาษณ์ควบคู่กับการวิเคราะห์การถดถอย และผู้วิจัยสรุปว่าสัดส่วนของวิธีวิทยาแต่ละประเภทมิได้เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญภายหลังปี ค.ศ. 2020

นัยต่อนักวิจัยไทย: แม้การวิจัยแบบผสมวิธีจะได้รับการสนับสนุนในเชิงหลักการมาอย่างต่อเนื่อง แต่สัดส่วนที่ปรากฏจริงในวารสารชั้นนำยังอยู่ในระดับไม่สูงนัก จึงเป็นทั้งช่องว่างทางวิชาการและโอกาสสำหรับผู้วิจัยที่สามารถออกแบบการบูรณาการได้อย่างมีหลักการ

ตัวอย่างต่างประเทศที่ 1: การสำรวจความไว้วางใจของ OECD

International Case 1: The OECD Trust Survey as a Quantitative Backbone

33 + 5

ประเทศสมาชิก OECD และประเทศที่อยู่
ระหว่างเข้าเป็นสมาชิกที่เข้าร่วมการสำรวจรอบ
ที่สาม

43%

ของประชาชนมีความไว้วางใจรัฐบาลของตนใน
ระดับต่ำหรือไม่มีเลย

40%

มีความไว้วางใจในระดับสูงหรือค่อนข้างสูง โดย
ระดับความไว้วางใจมีเสถียรภาพระหว่างปี
2023 ถึง 2025

2 มิติ

ประชาชนประเมินการปฏิสัมพันธ์ประจำวันกับ
หน่วยงานรัฐดีกว่าการตัดสินใจในประเด็น
นโยบายที่ซับซ้อน

ลักษณะของฐานข้อมูล

Nature of the Evidence

การสำรวจดังกล่าวเป็นข้อมูลเชิงปริมาณขนาดใหญ่ที่เก็บในปี ค.ศ. 2025 และเผยแพร่ผล
ในปี ค.ศ. 2026 โดยรอบที่สองซึ่งเก็บข้อมูลในปลายปี ค.ศ. 2023 มีผู้ตอบเกือบ 60,000
คนจาก 30 ประเทศ ข้อมูลชุดนี้ให้ภาพระดับและแนวโน้มของความไว้วางใจ แต่ยังไม่
อธิบายกลไกเชิงประสบการณ์ที่อยู่เบื้องหลังตัวเลข

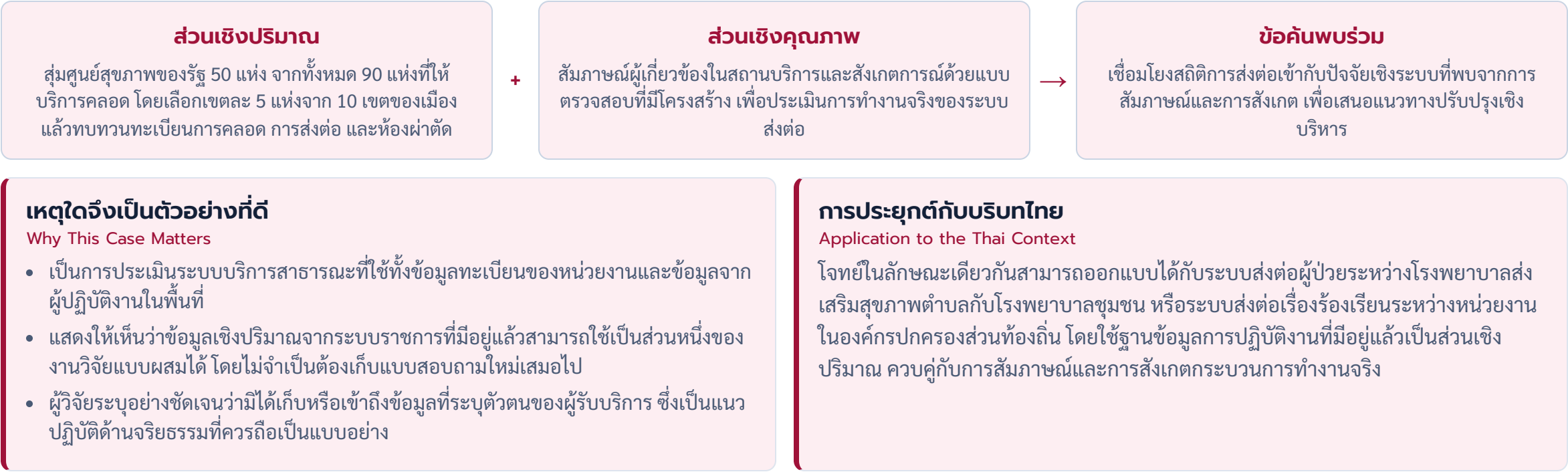
การออกแบบต่อยอดด้วยการผสมวิธี

A Mixed Methods Extension

ผู้วิจัยสามารถออกแบบการศึกษาแบบ **เชิงอธิบายเป็นลำดับ (QUAN → qual)** โดยใช้ผล
การสำรวจเป็นฐาน แล้วคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มที่มีคะแนนความไว้วางใจแตกต่างกัน
อย่างชัดเจนมาสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่ออธิบายว่าเหตุใดการรับรู้ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายที่
ซับซ้อนจึงสัมพันธ์กับความไว้วางใจมากกว่าการปฏิสัมพันธ์ประจำวัน อันเป็นคำถามที่
ข้อมูลเชิงปริมาณเพียงลำพังไม่อาจตอบได้

ตัวอย่างต่างประเทศที่ 2: การประเมินระบบส่งต่อบริการสาธารณสุข

International Case 2: Evaluating a Public Referral System in Addis Ababa

ตัวอย่างในประเทศที่ 1: แพลตฟอร์มกราฟฟี ฟองดูว์

Thai Case 1: The Traffy Fondue Civic Reporting Platform

892,195

จำนวนเรื่องร้องเรียนสะสมที่กรุงเทพมหานคร
รับแจ้งผ่านระบบ ณ ปลายเดือนมีนาคม พ.ศ.
2568

81%

สัดส่วนเรื่องที่ดำเนินการเสร็จสิ้น จำนวน
722,246 เรื่อง

379,504

จำนวนเรื่องที่รับแจ้งภายในปี พ.ศ. 2568 เพียง
ปีเดียว

14,430

จำนวนเรื่องแจ้งรอยร้าวอาคารระหว่างวันที่
28–31 มีนาคม พ.ศ. 2568 จากเหตุแผ่นดินไหว

ลักษณะของข้อมูลที่เกิดขึ้น

Nature of the Data

- ข้อมูลเชิงปริมาณขนาดใหญ่ที่เกิดจากการปฏิบัติงานจริง ทั้งจำนวนเรื่อง ประเภทปัญหา
พิกัด ระยะเวลาดำเนินการ และสถานะ
- ข้อมูลความพึงพอใจของผู้แจ้งภายหลังการแก้ไข ซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่ประชาชนเป็นผู้
ประเมิน
- ข้อความบรรยายปัญหาและภาพถ่ายจากผู้แจ้ง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ยังถูกใช้
ประโยชน์ไม่เต็มศักยภาพ

การออกแบบงานวิจัยแบบผสมวิธี

A Mixed Methods Design

เหมาะกับแบบแผน **ลู่เข้าหากัน (QUAN + QUAL)** โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจาก
ระบบเพื่อระบุประเภทปัญหาและพื้นที่ที่มีเรื่องร้องเรียนซ้ำ ควบคู่กับการวิเคราะห์เนื้อหา
ข้อความของผู้แจ้งและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เพื่ออธิบายว่าเหตุใดปัญหา
บางประเภทจึงเกิดซ้ำแม้จะมีสถานะว่าดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว อันเป็นคำถามที่มีนัย
โดยตรงต่อการบริหารงานท้องถิ่น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยพึงพิจารณาประเด็นจริยธรรมการวิจัยในพื้นที่ออนไลน์ประกอบด้วย โดยเฉพาะ
การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้แจ้งเรื่อง

ตัวอย่างในประเทศที่ 2: การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของไทย

Thai Case 2: Thailand's Digital Government Development

อันดับ 52

อันดับของประเทศไทยจาก 193 ประเทศ ในดัชนี EGDl ฉบับปี ค.ศ. 2024 และเป็นอันดับที่ 2 ในอาเซียน

อันดับ 40

เป้าหมายอันดับโลกที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566–2570

3 องค์ประกอบ

ดัชนี EGDl คำนวณจากดัชนีบริการออนไลน์ ดัชนีโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม และดัชนีทุนมนุษย์

ช่องว่างที่ตัวเลขไม่อาจตอบได้

What the Index Cannot Explain

- ดัชนีสะท้อนความพร้อมเชิงโครงสร้างและการมีอยู่ของบริการออนไลน์ แต่ไม่ได้บอกว่าประชาชนใช้บริการอย่างไรและได้รับคุณค่าใด
- รายงานการสำรวจระบุว่ายังคงมีความเหลื่อมล้ำระหว่างผลการดำเนินงานระดับชาติกับระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องการคำอธิบายเชิงบริบท
- เป้าหมายเชิงอันดับอาจผลักดันให้หน่วยงานมุ่งพัฒนาตัวชี้วัด มากกว่าการพัฒนาประสบการณ์ของผู้รับบริการ

การออกแบบงานวิจัยแบบผสมวิธี

A Mixed Methods Design

เหมาะกับแบบแผน **เชิงสำรวจเป็นลำดับ (QUAL → quan)** โดยระยะแรกใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รับบริการและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เพื่อค้นหาองค์ประกอบของคุณค่าสาธารณะที่เกิดจากบริการดิจิทัลในบริบทไทย จากนั้นจึงพัฒนาเป็นแบบวัดและเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในวงกว้าง เพื่อตรวจสอบความตรงและเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่

แนวทางดังกล่าวช่วยให้ข้อเสนอเชิงนโยบายตั้งอยู่บนคุณค่าที่ประชาชนรับรู้จริง มิใช่เพียงเกณฑ์ที่กำหนดจากภายนอก

ตัวอย่างในประเทศที่ 3: แนวทางการออกแบบโจทย์วิจัยแบบผสมวิธี

Thai Case 3: Illustrative Designs for Future Mixed Methods Studies

ตัวอย่างต่อไปนี้จัดทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าโจทย์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่พบบ่อย สามารถยกระดับจากงานวิจัยรูปแบบเดียวไปสู่งานวิจัยแบบผสมวิธีได้อย่างไร โดยเป็นตัวอย่างเพื่อประกอบความเข้าใจในเชิงหลักการ มิใช่รูปแบบที่กำหนดให้ดำเนินการภายในรายวิชานี้

โจทย์วิจัย	ยุทธศาสตร์ที่เสนอ	ส่วนเชิงปริมาณ	ส่วนเชิงคุณภาพและจุดบูรณาการ
ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เชิงอธิบายเป็นลำดับ QUAN → qual	แบบสอบถามประชาชนและบุคลากรจำนวนประมาณ 150–200 ชุด วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานเบื้องต้น	สัมภาษณ์ผู้บริหารและแกนนำชุมชนประมาณ 6–8 คน จากพื้นที่ที่มีคะแนนสูงสุดและต่ำสุด แล้วบูรณาการในชั้นการตีความผ่านตารางร่วม
การนำนโยบายรัฐบาลดิจิทัลไปปฏิบัติในระดับพื้นที่	คู่เข้าหากัน QUAN + QUAL	สำรวจความพร้อมด้านดิจิทัลของหน่วยงานและความพึงพอใจของผู้รับบริการ	สังเกตการปฏิบัติงานและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ แล้วเปรียบเทียบผลทั้งสองส่วนเพื่อชี้ช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ
ผลของมาตรการใหม่ในการลดระยะเวลาการให้บริการ	แบบสอดแทรก Experiment (QUAN + qual)	เปรียบเทียบระยะเวลาการให้บริการก่อนและหลังนำมาตรการมาใช้ในพื้นที่นำร่อง	เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างดำเนินการเพื่อปรับปรุงมาตรการ และหลังดำเนินการเพื่ออธิบายผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น
การเข้าถึงสวัสดิการของกลุ่มเปราะบาง	แบบความยุติธรรมในสังคม	วิเคราะห์ข้อมูลทะเบียนผู้มีสิทธิและอัตราการเข้าถึงจำแนกตามกลุ่ม	สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เข้าถึงไม่ถึงสิทธิภายใต้กรอบทฤษฎีเชิงวิพากษ์ เพื่อเสนอการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง

ข้อแนะนำเมื่อนำไปใช้ในโอกาสต่อไป: ผู้ที่เริ่มต้นทำวิจัยแบบผสมวิธีควรเลือกแบบแผนขั้นพื้นฐานเพียงรูปแบบเดียวและทำให้สมบูรณ์ กำหนดพื้นที่ศึกษาเพียงหนึ่งหรือสองแห่ง ใช้แบบสอบถามขนาดที่จัดเก็บได้จริงร่วมกับการสัมภาษณ์จำนวนไม่มาก แล้วระบุเหตุผลของการผสม จุดบูรณาการ และข้อจำกัดไว้อย่างชัดเจน ย่อมมีคุณค่าทางวิชาการมากกว่าการอ้างแบบแผนที่ซับซ้อนแต่บูรณาการได้เพียงผิวเผิน

แนวโน้มร่วมสมัย: ปัญญาประดิษฐ์กับการวิจัยแบบผสมวิธี

Contemporary Trend: Artificial Intelligence in Mixed Methods Research

ศักยภาพที่ได้รับการกล่าวถึง

Reported Potential

- แบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ช่วยให้ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะการสนทนาโต้ตอบ แทนการถูกจำกัดด้วยคู่มือรหัสที่กำหนดไว้ล่วงหน้าหรือการตีความที่ละบรรทัด
- มีการนำเสนอขั้นตอนการวิเคราะห์และตีความบทสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างด้วยการสนทนากับแบบจำลองภาษาไว้อย่างเป็นระบบ
- ในด้านการบูรณาการ มีการเสนอให้ใช้วิธีการเชิงคำนวณเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์แบบผสม เพื่อจัดการข้อมูลข้อความและภาพจำนวนมากที่เกินกำลังการวิเคราะห์ด้วยมนุษย์เพียงลำพัง

ข้อพึงระวังที่นักวิชาการเน้นย้ำ

Cautions Emphasised in the Literature

- ประเด็นความสามารถในการตีความ ความโปร่งใส ความสามารถในการทำซ้ำ จริยธรรม ความเป็นส่วนตัว และความลำเอียงของแบบจำลอง
- ผู้วิจัยยังคงต้องตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากแบบจำลองอย่างเข้มงวด และรักษาความลุ่มลึกของการวิเคราะห์เชิงคุณภาพไว้
- ควรรายงานอย่างชัดเจนว่าใช้เครื่องมือใด ในขั้นตอนใด และมนุษย์มีบทบาทตรวจสอบอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับหลักความโปร่งใสของการวิจัยแบบผสมวิธี

นัยต่อการเรียนการสอน: เทคโนโลยีดังกล่าวมิได้ลดความสำคัญของความเข้าใจในระเบียบวิธี หากแต่เพิ่มความจำเป็นที่ผู้วิจัยต้องเข้าใจหลักการบูรณาการและเกณฑ์คุณภาพให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพราะเครื่องมือสามารถผลิตผลลัพธ์ได้รวดเร็ว แต่ไม่สามารถรับผิดชอบต่อความสมเหตุสมผลของการอนุมานแทนผู้วิจัยได้

ตารางเชื่อมโยงโจทย์ ตัวอย่างจริง และแบบแผนที่เหมาะสม

Linking Research Problems, Real Cases, and Appropriate Designs

โจทย์ทางรัฐประศาสนศาสตร์	ตัวอย่างจริงที่ใช้อ้างอิงได้	แบบแผนที่เหมาะสม	คุณค่าที่เพิ่มขึ้นจากการผสมวิธี
ความไว้วางใจของประชาชนต่อสถาบันภาครัฐ	การสำรวจความไว้วางใจของ OECD รอบที่สาม ซึ่งเก็บข้อมูลในปี ค.ศ. 2025 และเผยแพร่ผลในปี ค.ศ. 2026	เชิงอธิบายเป็นลำดับ	อธิบายกลไกเบื้องหลังระดับความไว้วางใจที่ตัวเลขไม่อาจบอกได้
ประสิทธิผลของระบบรับเรื่องร้องเรียนของเมือง	แพลตฟอร์มทราฟฟี่ ฟองดูว์ ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเรื่องสะสมกว่า 890,000 เรื่อง	ลู่เข้าหากัน	เชื่อมโยงสถิติการดำเนินการเข้ากับประสบการณ์ของผู้แจ้งและผู้ปฏิบัติงาน
คุณค่าสาธารณะของบริการดิจิทัลภาครัฐ	อันดับ EGDİ ของประเทศไทยในปี ค.ศ. 2024 และเป้าหมายตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2566–2570	เชิงสำรวจเป็นลำดับ	สร้างเครื่องมือวัดที่สอดคล้องกับบริบทไทยก่อนการวัดในวงกว้าง
ประสิทธิผลของระบบส่งต่อบริการสาธารณะ	การศึกษาาระบบส่งต่อของศูนย์สุขภาพรัฐ 50 แห่งในกรุงแอตติสอาบาบา ประเทศเอธิโอเปีย	ลู่เข้าหากันหรือแบบสอดแทรก	ใช้ข้อมูลทะเบียนที่มีอยู่แล้วร่วมกับการสังเกตและการสัมภาษณ์
สถานะและทิศทางของระเบียบวิธีในสาขาวิชา	การทบทวนอย่างเป็นระบบในวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งพบสัดส่วนงานวิจัยแบบผสมวิธีราวร้อยละ 8.9	การทบทวนอย่างเป็นระบบ	ระบุช่องว่างทางระเบียบวิธีที่เป็นโอกาสของผู้วิจัยรุ่นใหม่

ข้อสรุป รายการตรวจสอบ และเอกสารอ้างอิง

Conclusion, Checklist, and References

ส่วนสุดท้ายนี้ประมวลสาระสำคัญของการบรรยายให้เป็นข้อสรุปที่นำไปใช้ได้จริง พร้อมเสนอรายการตรวจสอบสำหรับผู้วิจัยที่กำลังออกแบบงานวิจัยแบบผสมวิธี ประเด็นคำถามเพื่อการอภิปรายในชั้นเรียน ตลอดจนรายการเอกสารอ้างอิงและแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่ใช้ประกอบการจัดทำเอกสารชุดนี้

ข้อสรุปของการบรรยาย

Concluding Remarks

1. กระบวนทัศน์มาก่อนเครื่องมือ

Paradigm Precedes Method

การวิจัยแบบผสมวิธีดำเนินการภายใต้กระบวนทัศน์ปฏิบัตินิยมเป็นหลัก ซึ่งเชื่อในการทำวิจัยที่นำไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยจึงพึงชี้แจงจุดยืนทางปรัชญาของตนก่อนการเลือกแบบแผนมิใช่เลือกเครื่องมือก่อนแล้วจึงหาเหตุผลมารองรับภายหลัง

2. แบบแผนต้องตามคำถาม

Design Follows the Question

ยุทธศาสตร์ทั้งหกแบบและแบบแผนทั้งชั้นพื้นฐานและชั้นสูงล้วนมีคุณลักษณะ จุดแข็ง และจุดอ่อนที่แตกต่างกัน การเลือกใช้จึงต้องสอดคล้องกับคำถามการวิจัย ระยะเวลา ทรัพยากร และสมรรถนะของผู้วิจัย

3. การบูรณาการคือหัวใจ

Integration Is the Core

สิ่งที่ทำให้งานวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีอย่างแท้จริงคือการบูรณาการข้อมูลอย่างเป็นเหตุเป็นผลจนเกิดการอนุมานร่วม มิใช่เพียงการมีข้อมูลสองประเภทอยู่ในเล่มเดียวกัน

4. ความเข้มงวดและความโปร่งใส

Rigour and Transparency

ผู้วิจัยพึงรายงานเหตุผลของการผสม จุดที่บูรณาการ และข้อจำกัดอย่างตรงไปตรงมา รวมถึงรายงานผลที่ขัดแย้งกันระหว่างข้อมูลสองประเภท เพราะความโปร่งใสดังกล่าวคือสิ่งที่ทำให้ข้อสรุปมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ข้อสรุปเชิงคุณค่า: การวิจัยแบบผสมวิธีมีบทบาทสำคัญในการอุดช่องว่างระหว่างกระบวนทัศน์การวิจัยสองแบบที่แยกจากกันมาโดยตลอด จึงเป็นการวิจัยที่เชื่อมประสานระหว่างกระบวนทัศน์ที่นำทางการวิจัยเชิงปริมาณกับกระบวนทัศน์ที่นำทางการวิจัยเชิงคุณภาพ และช่วยให้ผลงานวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

รายการตรวจสอบสำหรับผู้วิจัย

A Checklist for Designing a Mixed Methods Study

ก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย

Before Fieldwork

- ระบุเหตุผลว่าเหตุใดคำถามการวิจัยนี้จึงไม่อาจตอบได้ด้วยวิธีเดียว
- เขียนคำถามการวิจัยให้ครบทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และคำถามแบบผสมวิธี
- ระบุกระบวนการที่นำไปสู่การวิจัยไว้อย่างชัดเจน
- เลือกยุทธศาสตร์และเขียนแผนภาพแบบแผนด้วยระบบสัญลักษณ์
- กำหนดล่วงหน้าว่าจะบูรณาการข้อมูล ณ จุดใดของกระบวนการ
- ประเมินระยะเวลา ทรัพยากร และความเชี่ยวชาญของตนอย่างตรงไปตรงมา

ระหว่างและหลังการดำเนินการวิจัย

During and After Fieldwork

- ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของทั้งสองส่วนตามมาตรฐานของวิธีนั้น ๆ
- บันทึกบริบทและเงื่อนไขของการเก็บข้อมูลไว้เพื่อใช้ประกอบการตีความ
- ลงรหัสข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบและระบุวิธีวิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้
- จัดทำตารางร่วมเพื่อแสดงหลักฐานของการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม
- รายงานผลที่ขัดแย้งกันพร้อมคำอธิบาย โดยไม่เลือกรายงานเฉพาะผลที่สอดคล้องกับสมมติฐาน
- ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ในทุกขั้นตอน รวมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ขอบเขตการใช้รายการนี้: รายการตรวจสอบข้างต้นจัดทำขึ้นสำหรับงานวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำไปใช้เมื่อมีโอกาสในอนาคต ส่วนโครงงานวิจัยของรายวิชานี้ซึ่งกำหนดให้เลือกแนวทางเดียว ให้ยึดเกณฑ์คุณภาพของแนวทางที่เลือกเป็นหลัก โดยอาจนำหัวข้อว่าด้วยความโปร่งใสและจริยธรรมการวิจัยไปใช้ร่วมกันได้

การเลือกแนวทางสำหรับโครงการในรายวิชาและการต่อยอดในอนาคต

Choosing a Single Approach Now, Applying Mixed Methods Later

รายวิชานี้กำหนดให้นักศึกษาเลือกดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง เนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะเวลาของภาคการศึกษา เนื้อหาว่าด้วยการวิจัยแบบผสมวิธีจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้ได้ในอนาคตต่อไป มีใช้เพื่อให้ดำเนินการจริงภายในรายวิชา

หากเลือกแนวทางเชิงปริมาณ

If You Choose the Quantitative Route

- เหมาะกับโจทย์ที่ต้องการทราบระดับ สัดส่วน หรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในประชากรที่ระบุขอบเขตได้ชัดเจน
- พึงให้ความสำคัญกับการนิยามเชิงปฏิบัติการ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และความเหมาะสมของสถิติที่เลือกใช้
- ในส่วนอภิปรายผล ควรระบุอย่างตรงไปตรงมาว่าข้อค้นพบใดที่ตัวเลขยังอธิบายเหตุผลเบื้องหลังไม่ได้

หากเลือกแนวทางเชิงคุณภาพ

If You Choose the Qualitative Route

- เหมาะกับโจทย์ที่ต้องการทำความเข้าใจความหมาย กระบวนการ หรือประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้องในบริบทเฉพาะ
- พึงให้ความสำคัญกับการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง การลงรหัสอย่างเป็นระบบ และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ
- ในส่วนอภิปรายผล ควรระบุขอบเขตของการสรุปอ้างอิง และเงื่อนไขที่ทำให้ข้อค้นพบนำไปใช้กับบริบทอื่นได้หรือไม่

ต่อยอดในการศึกษาระดับสูงขึ้น

Further Study

เมื่อมีเวลาและทรัพยากรมากขึ้น ผู้ศึกษาสามารถขยายงานที่เคยทำไว้ด้วยวิธีเดียว ให้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธีได้ โดยเพิ่มระยะที่สองเพื่ออธิบายหรือขยายผลของระยะแรก

ต่อยอดในการปฏิบัติงานภาครัฐ

Professional Practice

งานประเมินโครงการ การสำรวจความพึงพอใจ และการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงาน ล้วนอาศัยข้อมูลทั้งสองประเภท ความเข้าใจเรื่องการบูรณาการจึงใช้ได้จริงในการทำงาน

ต่อยอดในการอ่านงานวิจัย

Critical Reading

ความรู้ในเรื่องนี้ช่วยให้ผู้ศึกษาประเมินได้ว่างานวิจัยที่อ้างว่าเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีการบูรณาการข้อมูลอย่างแท้จริงหรือเป็นเพียงการนำผลสองชุดมาวางเรียงกัน

อภิธานศัพท์สำคัญประจำบทเรียน

Glossary of Key Terms

ศัพท์ด้านกระบวนการทัศน์และการออกแบบ

Paradigm and Design Terms

- **กระบวนทัศน์ (Paradigm)** ระบบความเชื่อพื้นฐานที่นำทางการวิจัย
- **ปฏิบัตินิยม (Pragmatism)** กระบวนทัศน์ที่ยึดปัญหาและผลในทางปฏิบัติเป็นสำคัญ
- **แบบลู่เข้าหากัน (Convergent Design)** เก็บข้อมูลสองประเภทคู่ขนานแล้วเปรียบเทียบผล
- **แบบเชิงอธิบายเป็นลำดับ (Explanatory Sequential)** ทำเชิงปริมาณก่อนแล้วใช้เชิงคุณภาพอธิบาย
- **แบบเชิงสำรวจเป็นลำดับ (Exploratory Sequential)** ทำเชิงคุณภาพก่อนแล้วพัฒนาเป็นเครื่องมือเชิงปริมาณ
- **แบบสอดแทรก (Intervention Design)** สอดแทรกข้อมูลเชิงคุณภาพไว้ในงานทดลอง

ศัพท์ด้านการดำเนินการและการบูรณาการ

Procedural and Integration Terms

- **การบูรณาการ (Integration)** การเชื่อมโยงผลทั้งสองส่วนอย่างเป็นเหตุเป็นผล
- **การอนุมานร่วม (Meta-inference)** ข้อสรุปร่วมที่ได้จากผลที่บูรณาการแล้ว
- **ตารางร่วม (Joint Display)** ตารางที่วางผลสองประเภทและข้อสรุปร่วมไว้ด้วยกัน
- **การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)** การใช้หลายแหล่งหรือหลายวิธีตรวจสอบข้อค้นพบ
- **ความอิ่มตัวของข้อมูล (Saturation)** ภาวะที่ข้อมูลใหม่ไม่ให้ประเด็นเพิ่มเติม
- **การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)** การเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ตรง

ข้อแนะนำในการใช้: นักศึกษาควรใช้คำศัพท์เหล่านี้ให้ถูกต้องและสม่ำเสมอทั้งในรายงานและการนำเสนอ โดยระบุคำภาษาอังกฤษกำกับในการปรากฏครั้งแรก เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกันตามหลักการเขียนงานวิชาการ

ประเด็นคำถามเพื่อการอภิปราย

Questions for Class Discussion

- 1 ว่าด้วยความเข้ากันได้ของกระบวนทัศน์**
หากปฏิธานิยามและปรากฏการณ์นิยามมองธรรมชาติของความจริงแตกต่างกันโดยพื้นฐาน การนำทั้งสองมาใช้ร่วมกันภายใต้กระบวนทัศน์ปฏิบัตินิยมเป็นการประนีประนอมที่ชอบด้วยเหตุผลทางวิชาการเพียงใด
- 2 ว่าด้วยการจัดการผลที่ขัดแย้งกัน**
เมื่อผลเชิงปริมาณและผลเชิงคุณภาพให้ข้อสรุปที่ขัดแย้งกัน ผู้วิจัยควรดำเนินการอย่างไรจึงจะถือว่าเหมาะสม และควรนำเสนอไว้ในส่วนใดของรายงานการวิจัย
- 3 ว่าด้วยการเลือกแนวทางและการต่อยอด**
สำหรับหัวข้อที่ท่านสนใจ หากต้องเลือกดำเนินการเพียงแนวทางเดียวตามเงื่อนไขของรายวิชา ท่านจะเลือกแนวทางเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ ด้วยเหตุผลใด และหากในอนาคตมีโอกาสขยายเป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ท่านจะออกแบบระยะที่สองอย่างไรจึงจะตอบคำถามที่ยังค้างอยู่ได้
- 4 ว่าด้วยข้อมูลจากระบบราชการ**
ข้อมูลขนาดใหญ่ที่เกิดจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ อาทิ ระบบรับเรื่องร้องเรียนออนไลน์ ควรถือเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้ในงานวิจัยได้ทันทีหรือไม่ และมีข้อพิจารณาด้านจริยธรรมประการใดบ้าง
- 5 ว่าด้วยบทบาทของปัญญาประดิษฐ์**
การใช้แบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ควรรายงานไว้ในรายงานการวิจัยอย่างไร และเส้นแบ่งระหว่างการเป็นเครื่องมือช่วยวิเคราะห์กับการลดทอนบทบาทของผู้วิจัยอยู่ตรงจุดใด

เอกสารอ้างอิงภาษาไทย

References — Thai-Language Sources

จำเนียร จวงตระกูล, และ กัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี่. (2563). การวิจัยแบบผสม: การนำยุทธศาสตร์การวิจัยแบบผสมทั้งหกรูปแบบสู่การปฏิบัติ. *วารสารการบริหารปกครอง*, 9(1), 26–53.

จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์. (2556). การวิจัยแบบผสมผสาน. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 19(37).

วัลนิกา ฉลากบาง. (2560). การวิจัยแบบผสมผสาน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(2), 124–132.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และคณะ. (2565). การวิจัยแบบผสมผสานวิธี: กระบวนทัศน์การวิจัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 1(3), 66–85.

สมโภชน์ อเนกสุข. (2564). วิธีการเชิงปริมาณ และวิธีการเชิงคุณภาพ สู่วิธีการวิจัยแบบผสม. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 3(1), 1–16.

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2565). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566–2570*. สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล.

อิสระ ทองสามสี, และ อาคม ใจแก้ว. (2555). การวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ. *วารสาร มทร.อีสาน*, 5(1), 114–123.

หมายเหตุ: รูปแบบการอ้างอิงเป็นไปตามแบบ APA ฉบับที่ 7 ทั้งนี้ เอกสารบางรายการปรากฏเลขหน้าไม่ครบถ้วนในไฟล์ต้นฉบับที่ได้รับ ผู้ใช้เอกสารชุดนี้จึงควรตรวจสอบเลขหน้าจากฐานข้อมูลวารสารอีกครั้งก่อนนำไปอ้างอิงในผลงานวิชาการ

เอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ

References — Foreign-Language Sources

Charbonneau, É., Cohen, G., & Poirier, B. (2025). Policing and public administration: A systematic review and a research agenda. *Public Administration Quarterly*.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2025). *Designing and conducting mixed methods research* (4th ed.). SAGE Publications.

Davidson, T. (2024). Start generating: Harnessing generative artificial intelligence for sociological research. *Socius*, 10.

Hayes, A. S. (2025). "Conversing" with qualitative data: Enhancing qualitative research through large language models. *International Journal of Qualitative Methods*, 24.

Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J., & Turner, L. A. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(2), 112–133.

Mele, V., & Belardinelli, P. (2019). Mixed methods in public administration research: Selecting, sequencing, and connecting. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 29(2), 334–357.

OECD. (2026). *OECD survey on drivers of trust in public institutions – 2026 results*. OECD Publishing.

Teddlie, C., & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of mixed methods research*. SAGE Publications.

United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2024). *UN e-government survey 2024*. United Nations.

แหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับการสืบค้นเพิ่มเติม

Online Resources for Further Inquiry

ฐานข้อมูลระเบียบวิธีวิจัย

Methodological Resources

- **Journal of Mixed Methods Research** วารสารเฉพาะทางที่เริ่มตีพิมพ์ตั้งแต่ ค.ศ. 2007 — journals.sagepub.com/home/mmr
- **Mixed Methods International Research Association** สมาคมวิชาชีพระดับนานาชาติ — mmira.org
- **Journal of Public Administration Research and Theory** สำหรับบทความทบทวนระเบียบวิธีในสาขาวิชา — academic.oup.com/jpart

ฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ใช้อ้างอิงได้

Empirical Data Sources

- **OECD Trust Survey** ข้อมูลความไว้วางใจในสถาบันภาครัฐระดับนานาชาติ — oecd.org
- **UN E-Government Knowledgebase** ข้อมูลดัชนี EGDl และ LOSI รายประเทศ — publicadministration.un.org/egovkb
- **สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล** แผนและรายงานสถานะรัฐบาลดิจิทัลของไทย — dga.or.th
- **ทราฟฟี่ ฟองดูว์** ข้อมูลเรื่องร้องเรียนและสถิติการดำเนินการ — traffy.in.th
- **ฐานข้อมูลวารสารไทย (TCI)** สำหรับสืบค้นบทความภาษาไทย — tci-thaijo.org

ข้อพึงปฏิบัติ: ข้อมูลเชิงสถิติจากแหล่งข้างต้นมีการปรับปรุงเป็นระยะ ผู้วิจัยจึงควรตรวจสอบวันที่เผยแพร่และรอบการสำรวจล่าสุดทุกครั้งก่อนนำไปอ้างอิง โดยข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารชุดนี้สืบค้นและตรวจสอบเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2569